

■ RETSCHERTGA ACTUALA

Parlamentaris fan printgas cun lobists rumantschs

La mesemna saira èn lobists rumantschs s'inscuntrads cun parlamentararis federals. A la sairada a Berna da mesemna saira han ins giudi pulpa ed il chant da «La Triada» cun Astrid Alexandre, Corin Curschellas ed Ursina Giger.

La grupp parlamentara ruman-

tscha dumbra uss gia 80 commembers. A la festa sezza n'èn betg cumparids tants politichers sco l'onn passà. Dad intgins parlamentararis ha l'anr vuli savair tge relaziun ch'els han cun il rumantsch u cun il Grischun e nua ch'els vesan pussaivladads da promoziun.

Maya Graf, (verds/BL)

«Mes um ed jau avain ina stretga relaziun cun pliras famiglias da purs da Salouf. Avant passa ventg onns essan nus stads trais u quatter stads ad alp là cun noss emprim figl. Nus giain mintga onn sin visita. Il pli bel è stà ch'il Chor viril da Salouf ha chantà a Sissach a mia festa da presidenta dal cussegl nazional. L'onn passà essan nus stads a la festa regiunala da chant a Salouf ed es-

san stads impressiunads da la ritgezza da chanzuns. Nus essan stads stuts quanta glied giuvna che chanta en ils chors. Uschia vegn la cultura dada vinavant. A Basilea Champagna n'han las uniuns da chant betg ina tala posiziun. Perquai giavisch jau che questa lingua, colliada cun questa ritgezza culturala, vivia vinavant e na giaja betg enavos, mabain creschia.»

Christine Egerszegi (pld/AG)

«Jau n'hai ditg betg realisà ch'i dat tants dialects rumantschs. Sco vicepresidenta dal cussegl nazional hai jau gè da tagnair in pitschen pled rumantsch a la sessiun a Flem. Per exercitar quest pled hai jau dumandà Brigitta Gadiant, sch'jau dastgia leger avant. Lezza ha dà in tschit sin il text e ditg che quai na saja betg sia lingua, jau stoppia ir tar Duri Bezzola. Pir lura hai jau realisà

quant differents che quests idioms èn. Dad ina vart chat jau grondius ch'i dat tants variaziuns. Da l'autra vart – per il prosperir da la lingua – fissi tuttina impurtant ch'ils Rumantschs pudessan vegnir perina e sa cunvegnir sin ina lingua principala rumantscha. Dad ina vart è la varietad ina chausa grondiusa, da l'autra vart cuntegna ella tscherts privels.»

Hannes Germann (pps/SH)

«Jau vom regularmain en vacanzas en in territori rumantsch, a Murissen en Val Lumnezia, ed hai fitg gugent questa regiun ed ils Grischuns. Ils Rumantschs èn fitg simpatics. Jau apprezzesch minoritads che sa dostan cun lur lingua. Quai na pon ins mai stimar avunda. Nus en nossa surdominanza tudestga duessan gidar ils Rumantschs da tgirar vinavant lur lingua e cultura.

Impurtant è ch'ils Rumantschs pon salvar lur atgnadads e l'indipendenza. Jau pens gist er a l'iniziativa cunter abitaziuns secundaras ed ils problems da depopulaziun. La populaziun indigena è avisada sin tschertas investiziuns. Perquai less jau ch'ins chattia ina buna soluziun e mettia en vigur ina lescha raschunavla davart abitaziuns secundaras.»

Peter Föhn (pps/SZ)

«Mia dunna è stada skiunza ed ha fatg cursas da cup mundial. Nus essan da chasa sin ils skis ed avain stgarsà tuttas destinaziuns grischunas. Il character champester è per mai sco Muotathaler il pli principal. La dumengia passada è mes frar Sepp vegnì elegì president da vischnanca a Landquart. L'entira famiglia – nus essan set fragliuns – essan stads a far festa.

Jau guard savens televisiun rumantscha ed hai adina il sentiment ch'jau chapeschia tut. Sch'ins sa in zichel franzos e talian n'è quai betg uschè nausch. La Televisiun Rumantscha fa bunas emissiuns – curt e sec. Ella merita ses daners. Ins pudess perfin schlargiar in zic il program. La Televisiun romanda, taliana e tudestga perencunter han blier memia blers chanals.»

Ueli Leuenberger (verds/GE)

«Jau hai ina relaziun cun pliras minoritads en Svizra e s'engasch era per minoritads betg svizras. Dapi decennis sun jau activ en dumondas da migraziun. Sch'ins na fa betg atenziun a nossas minoritads – ed il rumantsch tutga tar quellas – è il ristg grond ch'ellas spareschian pli e pli. I dess in'entira retscha da pretensiuns per sustegnair il rumantsch, sco per exempel l'instrucziun da lingua

ordaifer il territori da tschep grischun per che ufants da famiglias rumantschas na perdian betg la lingua u emprendian puspè ella. Ma era barats culturals fissan impurtants. Gist en la Romandia daudan ins memia pauc da la cultura rumantscha. Las trais chantaduras che han chantà a la sairada rumantscha fissan ina super grupp per in barat.»

Claudia Cadruvi / ANR